

Henryk Duda

Formy nauczania taktyki gry w piłkę nożną

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 12, 61-68

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Henryk Duda
AWF Kraków

Formy nauczania taktyki gry w piłkę nożną

Taktyka to przemyślany sposób prowadzenia walki sportowej w ramach obowiązujących przepisów, oparty na umiejętnościach i współdziałaniu poszczególnych zawodników, przy odpowiednim dostosowaniu się do okoliczności, w celu uzyskania jak najkorzystniejszego wyniku (Talaga 1997). Przekonywująco i "uniwersalnie" taktykę definiuje Duda (1999), twierdząc, że " Taktyka to odwzorowanie zbioru sytuacji zbioru sytuacji w zbiór decyzji, którego ostatnim etapem jest wybór rozwiązania"

T : S - D

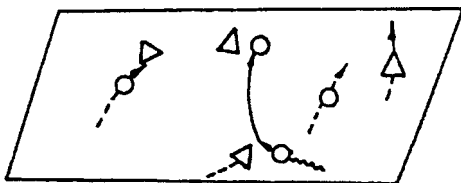
Można więc przyjąć, że taktyka określa, jak ma się zachować zawodnik, bądź drużyna, w poszczególnych sytuacjach występujących podczas walki sportowej. Działalność taktyczna wymaga więc od zawodnika racjonalnej postawy przy rozwiązywaniu "zadania boiskowego", to z kolei wiąże się z uporządkowanym i ciągłym doskonaleniem procesu treningu sportowego. Skuteczność szkolenia taktycznego wymaga więc od zawodnika twórczego myślenia, które już od najmłodszych lat należy wprowadzać w szkolenie piłkarskie. W nauczaniu taktyki gry, w pierwszej kolejności należy pamiętać o przygotowaniu teoretycznym do wykonania ćwiczenia praktycznego (zasadność stosowania aktu ruchowego), aby zawodnik w sposób świadomy uczestniczył w tym procesie. Dalsze etapy w nauczaniu to uwzględnienie systematyki ćwiczeń (stopniowanie trudności), wynikającej z metodyki nauczania taktyki gry (metody nauczania, formy nauczania), w celu opanowania racjonalnych nawyków ruchowych.

Artykuł ten przedstawia metodykę nauczania taktyki gry w praktycznych ćwiczeniach kompleksowych (na przykładzie działań ofensywnych, z uwzględnieniem **form nauczania, w których treść ćwiczeń jest rozbudowana o strukturę ruchową, przybliżającą naturalne środowisko walki sportowej**). Ćwiczenia te przedstawiają logiczną ciągłość, wynikają bowiem z poprzednich zadań taktycznych w danej formie, uwzględniając stopień ich trudności. Autor uważa, że taki sposób prezentacji ćwiczeń taktycznych pozwoli bardziej zrozumieć problematykę szkolenia taktycznego, która w literaturze fachowej przedstawiona jest w sposób bardziej złożony.

I. Forma zabawowa – to charakter ćwiczeń, w których występuje współzawodnictwo między ćwiczącymi, a bezpośrednim celem jest oswojenie cwi-

czących ze środowiskiem ćwiczenia (z piłką, partnerem, przeciwnikiem). Nauczanie w tej formie określonych działań ruchowych odbywa się w sposób naturalny, swobodny, spontaniczny.

1. W kwadracie od 10m x 10m do 20m x 20m, "gra do 5-cio podań" 3:3 – 5:5 - (rys 1). Zespół, który po rozpoczęciu gry wymieni "pięć podań" – zdobywa punkt.

Rys.1

Stopniowanie trudności: a). podania RR, b). chwyt RR, podania NN (prostym podbiciem), c).chwyt RR – podanie GŁ (z własnego podrzutu), d). podanie NN po podłożu.

Uwaga: zawodnik z piłką nie może wykonać więcej niż 3 kroki.

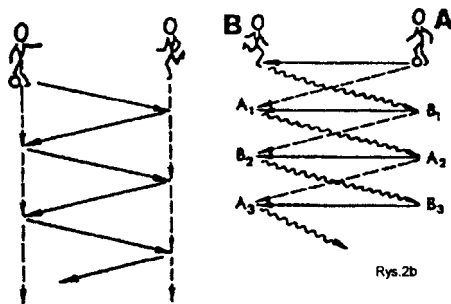
Ćwiczenie w tej formie uczy wyboru sposobu postępowania (współpraca z partnerem, wychodzenie na pozycję), wyrabia widzenie peryferyczne, rozbudza zaangażowanie emocjonalne.

II. Forma ścisła – charakteryzuje się wykonywaniem ćwiczenia bez udziału przeciwnika, organizacja w tej formie ma określony wpływ na sposób przyswajania nawyków działalności ruchowej.

1) struktura prosta – ćwiczenia współpracy dwójkowej bez zmian i ze zmianą w pasach działania (rys.2a, 2b, 2c)

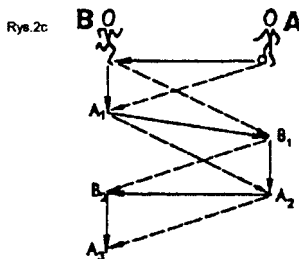
W ćwiczeniach tych zawodnicy muszą posiadać pełną świadomość o celowości działań ruchowych.

W ćwiczeniu 2a – umiejętność współpracy z partnerem, sposób podania dostosowany do szybkości poruszania się i umiejętności partnera.

Rys. 2a

Rys. 2b

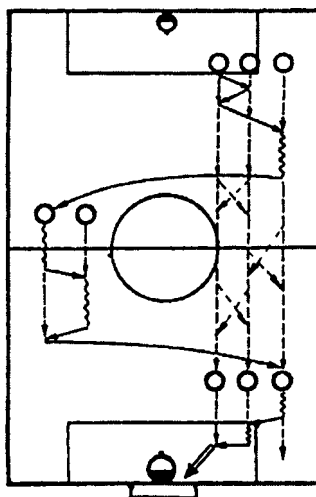

Rys. 2c

W ćwiczeniu 2b – umiejętność współpracy z partnerem przy zagraniu piłki ze zmianą w pasach działania.

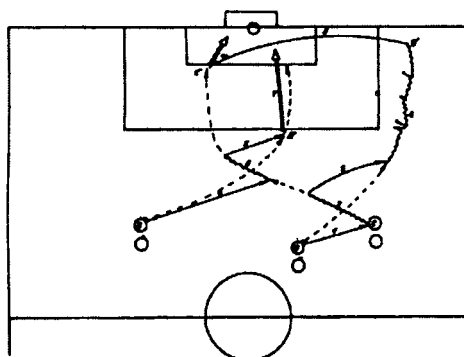
2) struktura rozbudowana – ćwiczenia wyrabiające umiejętność współpracy grupowej o charakterze wielozadaniowym (podania, prowadzenie, przeniesienie środka ciężkości gry, uderzenie na bramkę) z treścią, odzwierciedlającą naturalne środowisko gry.

* Rozegranie piłki w układzie trójkowym i dwójkowym ze zmianą w pasach działania, zakończone uderzeniem na bramkę (rys.3a).

Rys.3a

* Rozegranie piłki w trójce ze zmianą w pasach działania o charakterze wielozadaniowym (rys. 3b). Ćwiczenie kompleksowe, doskonalące uderzenie piłki na bramkę z dystansu i po dośrodkowaniu.

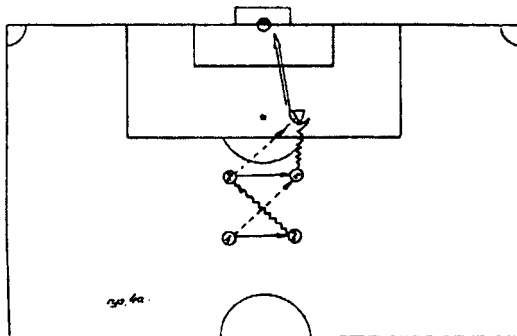

Rys. 3b

III. Forma fragmentów gry – oparta jest na stosowaniu ćwiczeń, w których występuje przeciwnik, a jego obecność stwarza sytuacje zbliżone do pewnych wycinków walki sportowej w warunkach zawodów.

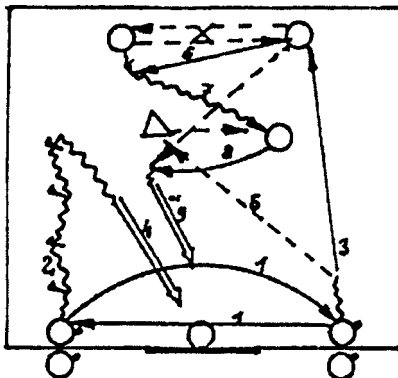
1) struktura prosta – ćwiczenia o charakterze wielozadaniowym, doskonalące elementy taktyki indywidualnej i zespołowej.

* Rozgrywanie piłki w dwójce ze zmianą w pasach działania, na sygnał trenera zawodnik posiadający piłkę, zagrywa piłkę do partnera, sam wychodzi do przodu przyjmując funkcję obrońcy. W grze 1 : 1 napastnik stara się minąć obrońcę i oddać strzał na bramkę (rys. 4a).

Rys. 4a

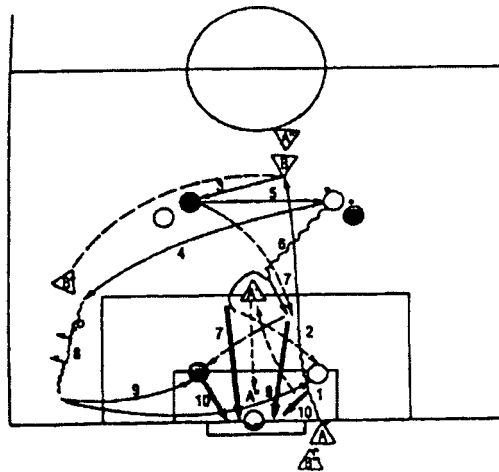
* Dwie grupy zawodników, jedna z piłkami ustawiona po obu stronach bramki – wykonuje jednocześnie podanie piłki do siebie (górną i po podłożu) – rys. 4b. Po przyjęciu jeden z zawodników prowadzi piłkę slalomem i wykonuje uderzenie na bramkę, drugi wykonuje podanie piłki do dwójki zawodników na przedpolu, którzy wcześniej, zmieniając pas działania, akcentują grę ciałem. Po przyjęciu rozgrywają piłkę ze zmianą w pasach działania, gdzie następnie rozgrywają fragment 2 : 1 i oddają uderzenie na bramkę.

Rys. 4b

2) struktura rozbudowana – ćwiczenie o charakterze wielozadaniowym, wyra-
biające u zawodników nawyki taktycznego zachowania się (zasady gry –
współpraca z partnerem, wyjście na pozycję, przenoszenie środka ciężkości
gry) oraz heurystyczny sposób działania (samodzielne podejmowanie decyzji)
w osiągnięciu celu ćwiczenia.

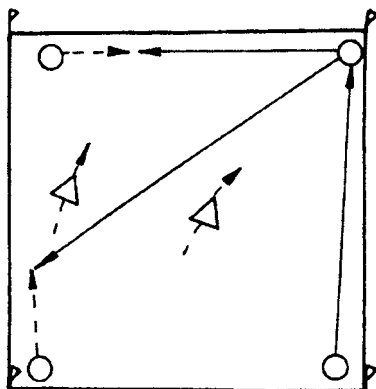
Ćwiczenie rozpoczyna podanie prostopadłe zawodnika z za linii końcowej
boiska do zawodnika w strefie środkowej, który z kolei zagrywa piłkę do
partnera po prawej stronie, a sam biegnie w pas boczny, gdzie następnie
otrzymuje podanie od zawodnika z przeciwległej strony boiska (rys.5). Po
przyjęciu piłki prowadzi, ją slalomem w sektor boczny, by później wykonać
"dośrodkowanie" pod bramkę. W tym czasie następuje rozegranie fragmentu
gry 2 : 1 w akcji z uderzeniem z dystansu, a następnie w akcji po "dośrodko-
waniu" z sektora bocznego boiska.

Rys. 5

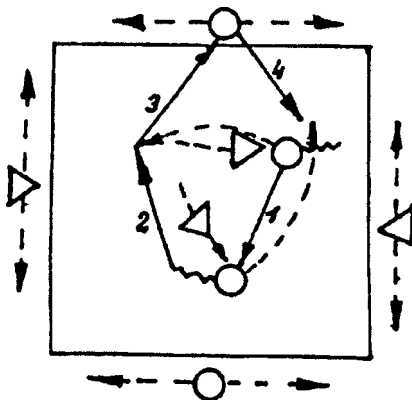
IV. Forma gier pomocniczych – ma na celu realizację zadań wielopodmiotowych w uproszczonym działaniu jednej ze stron gry – działania w przewadze.

1. struktura prosta – gry pomocnicze 3 : 1, 4 : 2, "na dwa – jedno dotknięcie"
(rys.6)

Rys. 6

2. struktura złożona - w kwadracie (15m. x 15m.), gra pomocnicza 2 : 2 + 2 z założeniem utrzymania się przy piłce (czas gry 2 min.), zawodnicy z pola gry współpracują ze sobą, starając się jak najdłużej posiadać piłkę (rys.7). W celu ułatwienia utrzymania piłki w zespole, zawodnicy mogą rozgrywać piłkę z partnerem na obwodzie (gra na jedno dotknięcie – "ściana"). Po wyznaczonym czasie gry – następuje zmiana (zawodnicy z pola gry wchodzi na obwód). Umiejętność zmiany sytuacji trudnej (2 : 2), na sytuację łatwą 3 : 2 wyrabia operatywność w działaniu, angażując w zadaniu ruchowym nie tylko zawodników w grze, ale też partnerów na obwodzie.

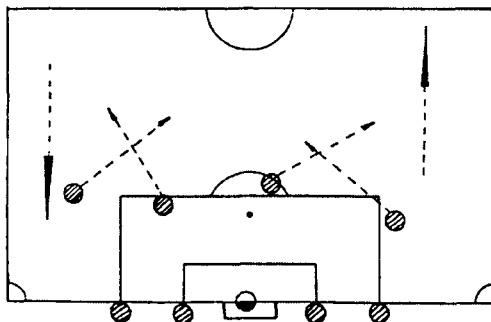

Rys. 7

W ćwiczeniach tych fragmenty działań taktycznych są "wycinkiem" struktury gry właściwej, gdzie przewaga strony dominującej ułatwia realizację zadania taktycznego.

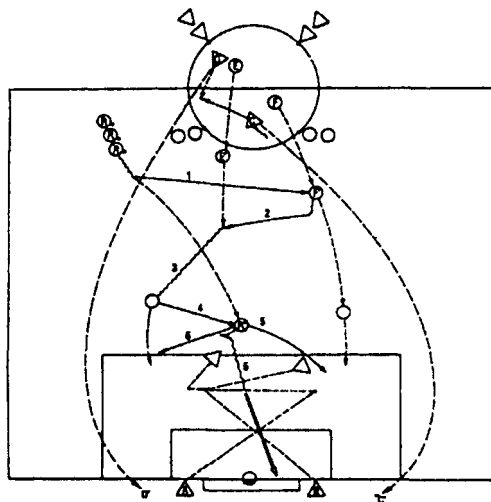
V. Forma Małych Gier Taktycznych (MGT) – jest podobną formą realizacji działań taktycznych, jak w grach pomocniczych, lecz działania te realizowane są w równowadze, do gier tych zaliczamy gry od 1 : 1 do gier 8 : 8. Gry te z różnymi założeniami i zadaniami prowadzone są na ograniczonym terenie bez bramek np: "gra bułgarska", na ograniczonym terenie na jedną bramkę np: "gra angielska", czy też na ograniczonym terenie na dwie bramki np: "gra niemiecka".

1) struktura prosta – gra niemiecka: w polu gry 40 m. x 20 m., gra 4 : 4 (za bramkami ustawione drużyny czteroosobowe) – rys. 8. Gdy jedna drużyna przeprowadza akcję ofensywną, druga stara się przechwycić piłkę, po przechwyceniu lub po oddaniu strzału na bramkę przez drużynę atakującą, następuje zmiana ról w działaniu. Wahadłowe ataki (na zmianę) drużyn ustawionych po przeciwległych stronach zwiększają tempo gry oraz dynamikę działań taktycznych

Rys. 8

2) struktura złożona – gra "3 : 2 napastnicy – obrońcy" (atak pozycyjny) – forma wiązana. Zawodnicy podzieleni na cztery grupy stoją przy znacznikach pola gry wyznaczonego w kole środkowym boiska (rys.9). Są to dwie grupy obrońców (bliżej bramki) i dwie grupy napastników (dalej bramki). Z boku znajduje się trzech zawodników neutralnych, z których pierwszy przy każdej akcji jest zawodnikiem rozgrywającym, tworzącym akcję w przewadze 3 : 2. Ćwiczenie rozpoczyna się grą 2 : 2 w kole środkowym (z zadaniem utrzymania piłki w zespole). Na sygnał trenera zawodnicy zostawiają piłkę (następne drużyny wchodzi do gry. Obrońcy A i B (z za bramki) szybko zmierzają w okolicę pola karnego i tam zmieniają pas działania. Napastnicy E i F z wchodzącym rozgrywającym R przeprowadzają akcję w sytuacji 3 : 2. Zawodnik R szybko i trafnie stara się rozegrać piłkę i zakończyć akcję strzałem na bramkę.

Rys. 9

Przedstawione ćwiczenia powodują szybkie "dojrzewanie taktyczne" zawodnika, ponieważ ich treść wynika z właściwości strukturalnych jego działalności taktycznej. Ćwiczenia te doskonalą jednocześnie zdolności ruchowe oraz psychiczne środka walki, przyczyniając się do podniesienia efektywności i racjonalności zachowań w trakcie gry.

Bibliografia :

1. Duda H., *Procesy myślowe a intelektualizacja w nauczaniu taktyki gry w piłkę nożną*, AWF, Kraków 1999.
2. Talaga J., *Taktyka piłki nożnej*, COS, Warszawa 1997.